

Hajtóvadászat a magyarok ellen

Folyamatosan érik a támadások a székelyföldi magyarokat a román állam részéről, amire a külföldi sajtó is felfigyelt. Legutóbb az európai kisebbségi és regionális lapokat tömörítő szervezet, a MIDAS csoport – amelynek az Új Szó is tagja – dél-tiroli napilapja, a Dolomiten hívta fel a figyelmet különböző esetekre. Egyebek mellett emléktetett arra, hogy Csíkkozmás önkormányzati épületének homlokzatáról el kellett távolítani a Községháza feliratot, erre kötelezte a polgármestert a bíróság, amelyhez a Méltóságért Európában Polgári Egyesület (ADEC) vezetője, Dan Tanasa fordult panasszal.

Csak a Községháza felirat volt a falon, a román megfelelője hiányzott. Megsértették ezzel a román törvényeket? – teszi fel a kérdést a cikk szerzője, Hatto Schmidt.

A községház bejáratánál a törvényes előírásoknak megfelelően a kezdtek óta ki van írva két nyelven az intézmény neve, a homlokzaton levő felirat inkább csak egy történelmi elem. A községházat 1943-ban építették, amikor Észak-Erdély egy rövid ideig ismét Magyarországhoz tartozott. A lakosság 96 százaléka magyar székely, ezért soha senkit nem zavart a felirat – emléktetett a szerző.

Etnikai tisztogatás a románokkal szemben?

Dan Tanasa, a 36 éves román újságíró élete nagy feladatának tekinti, hogy bebizonyítsa, Székelyföldön etnikai tisztogatást hajtanak végre a román lakossággal szemben. 2014-ben Tanasa megalapította a Méltóságot Európában Polgári Egyesületet (ADEC), amely a magyar népcsoport szimbólumai ellen folytat jogi háborút.



Csikszereda. A városháza épületén ott van a magyar felirat és mellette a román megfelelője: Primărie. A megyei törvényszék azonban – az ADEC panasa nyomán – úgy döntött, hogy a magyar feliratot el kell távolítani.

Háború a magyar feliratok és zászlók ellen

Csikszeredában az ADEC az 1989/90 óta használatos hivatalos városi zászló ellen is támadást intézett. „Pedig nincs olyan előírás, amely ezt megtiltana” – fogalmazott Ráduly Róbert Kálmán. A törvény csak az állami, az európai és a külföldi állami zászlók használatát szabályozza. Ám a romániai bíróságok egyszerűen kiforgatják a régi jogi alaptételt, mely szerint mindent szabad, ami nem tilos. „Szisztematikusan támadják a kisebbséget” – mondja Takács Katalin. Ezeket a támadásokat a prefektus irodájából indítják – hangsúlyozza az ügyvéd, s hozzáfűzi: ott olyan ügyvédek alkalmaznak, akiknek kizárólag az a feladatuk, hogy okot találjanak a kisebbség elleni támadásokra. A prefektus az állam képviselője, az lenne a feladata, hogy a törvények betartására felügyeljen.

Hatto Schmidt azt kérdezi, hogyan lehet magyarázni a románok hajtó-

vadászatát a kisebbségek ellen. „Románia egy fiatal állam – válaszolja Mezei János, Gyergyószentmiklós volt polgármestere. – A románok itt nem érzik igazán otthon magukat, és attól tartanak, hogy ismét elveszítik ezt a területet.”

„A románok nem buták” – véli Ráduly Róbert Kálmán. – Nem a parlamentben és a kormány révén harcolnak a magyarok ellen, hanem a törvényszéken keresztül. Mert Romániában a bíróság nem független!” Ráduly meggyőződése, hogy a korrupcióellenes harc leple alatt arc nélküli struktúrák – egyebek mellett a Securitate titkosszolgálat – támadják a kisebbségi elitet.

Mélyebb állam román módra

„A nacionalizmust korábban a politikai pártok tartották fenn, most a Securitate viszi tovább” – ezt már Bakk Miklós, a Kolozsvári Egyetem politológusa mondja, aki egy „mély államról”, a hadsereg, a titkosszolgálat, a politika, a törvényhozás és a közigazgatás összefonódásáról beszél.

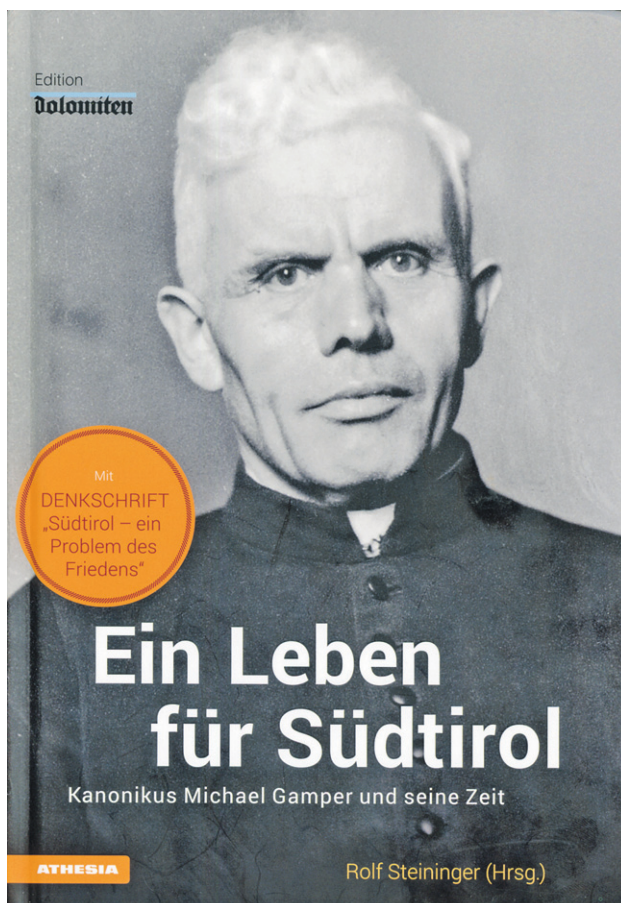
Autonómia mint az egyetlen megoldás

Sok magyar számára Székelyföld területi autonómiája lehet az egyetlen kiút. Csak az a gond, hogy „a románok azt hiszik, mi az elszakadást akarjuk” – mondja Mezei János. „Nem tudják, mi az autonómia, és nem hisznek nekünk.” A kormány pedig amúgy is az ellenkező irányba halad. Az ország közigazgatási átszervezésével a három székelyföldi megyét több nagyobb régióba olvasztanák. Ezzel a kisebbségnek még a mostaninál is sokkal kevesebb joga maradna. Autonómia követelésükkel a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ), a két kisebb magyar párt és a Székely Nemzeti Tanács (SZNT) kemény dióba harapott. „Mióta Románia belépett az EU-ba, a kormány hallani sem akar a kollektív jogokról” – mondja Bakk Miklós. Románia ugyan együttműködik az RMDSZ-szel, de csak egy feltétellel: szó se essék semmiféle területi autonómiáról.

A problémákat a politikusok kreálják

„A helyi románok nem okoznak gondot” – válaszolja Mezei János a szerző kérdésére, hogy a politikai konfrontáción túl hogyan élnek együtt Székelyföldön a magyarok és a románok. „Nem helyeslik, de nem is ellenzik az autonómiát.” A problémákat a politikusok kreálják. A románoknak alapvetően nem lenne semmi kifogásuk Magyarországgal szemben, viszont félnek az elszakadástól.

Megegyezésre nem sok esély van, homályosak a kilátások – állapítja meg a szerző. Végül azonban „viszszatér” Csíkkozmásra, ahol ugyan leszedették a Községháza feliratot az épület homlokzatáról, ám a polgármester furfangosan, nagyon kreatívan oldotta meg a problémát: virágokkal írták ki a „Csíkkozmás, községháza” feliratot a falu polgármesteri hivatala előtt. (ug)



Egy élet Dél-Tirolért

Teljesen természetesnek veszik kiváltságait, jogait a dél-tiroli fiatalok. Például azt, hogy mind az olasz, mind a német államnyelv, sőt a ladin is hivatalosnak számít egyes településeken. Természetes számukra, hogy a helyi gyermekek az általános iskola első osztályától kölcsönösen tanulják egymást nyelvet, hogy a feliratok kétnyelvűek, hogy két német nyelvű napilapot is olvashatnak, a Dolomiten és a kisebb példányszámú Neue Südtiroler Tageszeitungot. Az új generáció életében az egyik leggyazdagabb olaszországi megyében azonban már kevéssé van jelen a történelem, és alig tudnak valamit a fiatalok azokról a nagyszerű emberekről, akik a nehéz időkben ezekért a jogokért keményen harcoltak.

Dél-Tirol egyik ilyen személyisége volt Michael Gamper kanonok. Halálának 60. évfordulója alkalmából tavaly az Athesia kiadó a dél-tiroli levéltárral együtt konferenciát rendezett, amelyen felelevenítették Gamper kanonok életének fontos állomásait és azokat az időket, amikor ez a befolyásos ember tevékenykedett. Három központi fogalom – a katakombaiskolák, az otthonmaradók és a halálmenet – fűződik a nevéhez, és ezek egyben azok a fogalmak, amelyek megbélyegezték Dél-Tirol 20. századi történelmét.

Az említett konferencián elhangzott beszámolókat, valamint a kanonok legfontosabb állásfoglalásait az Athesia egy könyvbe foglalta, és Egy élet Dél-Tirolért címmel a nyilvánosság elé tárta. Benne van Dél-Tirol egész történelme, amely elválaszthatatlanul összefonódik Michael Gamper életével.

Fiatalként kizárólag lelkipásztorként tevékenykedett, ám hamar rájött arra, mekkora hatalma és

hatása van a sajtónak a társadalomra. Kisebb cikkeket kezdett írni a Tyrolia Kiadó által megjelentetett Volksbotenba, majd miután ezt a lapot az olaszok az első világháború után betiltották, a dél-tiroli változat, a Südtiroler Volksboten főszerkesztője lett. Dél-Tirol bekebelezése után, az olaszosítás és a fasiszmus térnyerése idején, ami

... a fasiszmus megkezdte a német iskolák felszámolását. Csak titokban működhettek, ezért nevezték el őket katakombaiskoláknak.

német volt, azt betiltották – egyebek mellett magát a Tirol nevet is. Elrendelték a helységnevek olasz használatát, antifasiszta jellegük miatt felfüggesztették a német nyelvű lapokat (1925 végén csak Michael Gamper kanonok többszöri fellépésének eredményeként jelenhettek meg újból a katolikus Vogelweide kiadó sajtóorgánumai, köztük a Dolomiten). Ha egy kisebbségtől el akarják venni az identitását, elveszik a nyelvét. Ez következett be 1923-ban, amikor a fasiszmus megkezdte a német iskolák felszámolását. Csak titokban működhettek, ezért nevezték el őket katakombaiskoláknak, melyek megszervezésében Michael Gamper játszott főszerepet.

Amikor Hitler hatalomra jutott, a dél-tiroliak reménykedni kezdtek abban, hogy jobbra fordul a soruk. Ám csak annyi jutott neki,

hogy két fasiszta diktatúra szorításába kerültek. Felvetődött az áttelepítés lehetősége, amelyet optálás alapján akartak megvalósítani. Vagyis a dél-tiroliaknak dönteniük kellett: németek maradnak, és kivándorolnak Németországba, vagy maradnak, de akkor olaszá kell válniuk. Gamper kanonok az otthonmaradásért szállt síkra. A szó szoros értelmében az életét kockáztatta, amikor az otthonmaradásra buzdította honfitársait, és emléktetett őket, milyen erősen kötődnek és kötődtek elődeik is a földjükhöz, a házukhoz, a gazdaságukhoz. Településről településre járva győzködte az embereket arról, hogy Hitler Németországa nem a megmenekülést, hanem a pusztulást ígéri. Kevesen osztották véleményét, több ellenfele volt, mint társa, szimpatizánsa. A nácik többször megtámadták, egyszer például balesetet színlelve akarták eltenni láb alól. Vagy belöttek a terembe, amelyben szónokolt. „Ma már nehéz elképzelni, milyen gyűlölettel viseltettek az emberek egymás iránt. Gampert a legszívesebben megkövezték volna még a saját falujában is” – írta az említett könyvben Rolf Steininger.

1943-ban, amikor a németek bevonultak Dél-Tirolba, Michael Gampernek, akit a fasiszmus, a nemzeti szocializmus és az optálás elutasítójaként „a nép első számú ellenségének” bélyegezték meg, menekülnie kellett a Gestapo elől. A Dolomiten lapot betiltották, s azokat a munkatársakat, akiknek nem sikerült megszökniük, letartóztatták, koncentrációs táborba hurcolták. A kanonok egy papnál talált menedékre, majd Toszkánában élt. Itt írta meg a szövetségeseinek szánt, időközben híressé vált Emlékiratát, Dél-Tirol történetét az első világháborútól az 1940-es évekig. Ezt a nagy hatású Emlékiratot is tartalmazza Rolf Steininger könyve.

A háború befejezése után Gamper kanonok vette át a Dolomiten napilap vezetését, és felújította a Tyrolia kiadóból létrejött Athesiát. Mint a múltban, újra a sajtó lett a szócsöve: 1953 októberében megjelentetett vezércikke a dél-tiroliak halálmenetéről (Todesmarsch der Südtiroler) az autonómiaötrekvések alapmotívumává vált. A párizsi békeszerződés ugyanis nem hozta meg Dél-Tirol számára a remélt megoldást. A II. világháború után autonómiát kaptak ugyan, de ez csak névleges volt. Az autonóm közigazgatást kénytelenek voltak megosztani Trient tartománnyal, Róma pedig az olaszok bevándorlását propagálta, segítette, arra törekedve, hogy ők kerüljenek többségbe az egész tartományban. Ebben a helyzetben állt elő Gemper híres mondatával a dél-tiroliak halálmenetéről.

Az igazi autonómiáért ezután kezdődő harcban már nem vehetett részt. A kanonok 1956. április 15-én 71 éves korában halt meg. Az Egy élet Dél-Tirolért című könyv röviddel halála előtt tett rádiónyilatkozatát is idézi: „Tele vagyok reményekkel. Különösen az a meggyőződés bátorít, hogy a jövőben nem ugyanazt jelentik majd a politikai határok Európában, mint a múltban. Ezért könnyebb lesz az egyre láthatatlanabbá váló határon túl kulturális közösséget ápolni az azonos nyelvű népekkel. Ez egyáltalán nem sérti a más nyelvet beszélő többségi nemzetet, amely Európa és az emberiség kulturális javaihoz való hozzájárulást látja majd benne.” (ug)